

Referat fra rådsmøtet i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL)

Tid: Onsdag 14. desember 2022, kl. 16.00-20.00, middag fra kl. 15.30.

Sted: Rabita moské, Calmeyersgaten 8

PROGRAM	Hensikt & bakgrunn
<p>Sak 1: Godkjenning av innkalling, godkjenning av referat, saker til eventuelt</p>	<p>Referatet fra rådsmøtet 19.09.2022 var vedlagt. Referat fra styremøtet 09.09.2022 og 17.10.2022 var også vedlagt.</p> <p>Styremedlem Senaid Kobilica var ordstyrer på rådsmøtet. Ingen saker ble meldt til eventuelt.</p> <p>Vedtak: Innkallingen ble godkjent. Rådet godkjente rådmøterefateratet og tok styremøterefateratene til informasjon.</p>
<p>Sak 2: Formidling om religion i skolen</p>	<p>Egil Lothe, Buddhistforbundet, foreslo på rådsmøtet 16. juni at STL ser på verdi- og ideologiformidling i skolen ref. ny læreplan som kommer for vgs. og en ny som er kommet for grunnskolen.</p> <p>Egil åpnet saken om formidling om religion i skolen og gikk gjennom utviklingen i lærerplanen, samt tok opp noen problemstillinger:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er lagt opp til mer komparativ studie i den nye læreplanen fra 2020. Lærerplanen fra 2008 fokuserte mer på hver tradisjons egenfortelling. • Den nye lærerplanen fra 2020 legger opp til en religionsvitenskapelig tolkningsnøkkel. Teologi og religioners selvforståelse står mindre i fokus. <p>Inger Margrethe Tallaksen, tidligere koordinator for religion i lærerutdanningene på UiA innledet.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lærerplanen er krevende, og lærerne må tolke mye selv. Det er særlig krevende for lærere i grunnskolen. • Forskjellene i læreplanene i grunnskolen er kanskje mer inngripende enn endringer i læreplaner for vgs. fordi man påvirker en seksåring i mye større grad enn en tenåring. • I 2000 opphørte den sentrale godkjenningen av lærebøker i Norge. Det har bidratt til at lærebøkene varierer mer enn før, innholdsmessig. • Hvordan skal man kunne sammenligne religioner uten å ha en grunnleggende kunnskap om de forskjellige religionene?

Det legges til grunn at elevene skal kunne ha denne bakgrunnskunnskapen, uten at det nødvendigvis er tilfellet.

Gruppearbeid:

1. Hva er gruppen opptatt av når det kommer til formidling av tro og livssyn i skolen?
2. Hva slags mulig samarbeid mellom skoler og tros- og livssynssamfunn ser gruppene for seg?
3. Hva tenker gruppen STL som fellesskap kan bidra med på dette feltet fremover?
4. Skolen omtales både som en livssynsnøytral og en livssynsåpen arena av ulike aktører. Hva tenker gruppen om den ulike begrepsbruken?

Tilbakemelding i plenum fra gruppene:

Gruppe 1 viste til positive sider ved at klasser besøker hellige hus. Erfaringen er at mange skoler drar lite ut på besøk.

Gruppe 2 uttalte at det på barneskolenivå er viktigst å gi innblikk i spørsmål som: Hva er tro? Hva er livssyn?

Gruppe 3 ønsker at elever skal lære litt om flere ulike religioner. De mente at skolen bør være en livssynsåpen arena. Hinduene var positive til besøk av skoleklasser på tempelet, mens holistene foretrakk å bli invitert inn til skolen.

Gruppe 4 påpekte at forlagene definerer innholdet i fagene mer enn skolemyndighetene. De ønsker at elever skal ha en felles referanseramme. Nå er det rom for store lokale forskjeller.

Tallaksen bekreftet at forlagene har stor innflytelse, da det ikke er noe sentral myndighet som godkjenner lærebøker lenger.

Gruppe 5 mente at undervisningen om religion er blitt mer fragmentert, at elevene lærer om utvalgte deler av religion og livssyn fremfor å sette seg inn i hele religionen/livssynet.

Seniad informerte om at styret kan oppretter en arbeidsgruppe som jobber videre med tematikken. Det ble påpekt at lærerplanen er vedtatt og ikke blir endret. Mandatet for gruppen må derfor være tydelig. Hva skal STLs bidrag være? Kanskje STL kan gi innspill til hvordan lærerplanen kan tolkes?

Innspill til en evt. arbeidsgruppe

- Hva tenker STLs medlemsamfunn om det som står i ulike lærebøker om sin tro/sitt livssyn?
- Hvordan jobber forlagene med lærebøker innenfor faget?
- Arbeid med skolebesøk i tros- og livssynshus/skolemøter med representanter for ulike tros- eller livssynssamfunn.
- Se på hvorvidt STLs innspill til utvikling av læreplan i 2019 ble tatt høyde for.

	<p>Vedtak: Rådet diskuterte saken og pekt på mulig oppfølging. Styret ser videre på saken.</p>
<p>Sak 3: Mangfoldsfest 2023</p>	<p>Styremedlem Gurmail Singh Bains presenterte saken.</p> <p>Mangfoldsfesten er et positivt arrangement for STL hvor medlemssamfunnene kan møtes, lære mer om hverandre og utveksle kulturuttrykk. Styret har diskutert det og ønsker å gjennomføre Mangfoldsfesten i Tønsberg en gang til, og så lage en modell som vi kan ta med videre til andre byer.</p> <p>Flere rådsmedlemmer uttrykte at de ønsker å fortsette med Mangfoldsfesten og arrangere det i forskjellige og nye byer.</p> <p>Vedtak: STL arrangerer årlig en Mangfoldsfest. Vi arrangerer det en gang til i Tønsberg i 2023 og standardiserer en modell, som vi senere kan eksportere til andre byer.</p>
<p>Pause med forfriskninger</p>	
<p>Sak 4: STLs strategi</p>	<p>Styret ønsker å forlenge STLs strategi fra 2021-2023 til å inkludere 2024. Saken tas opp på årsmøtet i 2023, men styret ønsket rådets innspill nå. Styret jobber videre med evaluering og rapportering av strategien senere.</p> <p>Styremedlem Steinar Ims gikk kort gjennom strategien og løftet saken for rådet. Flere samfunn støttet forlengelsen av strategien. Noen innspill:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Noen av punktene i strategien bærer preg av at de er utformet før den nye trossamfunnsloven ble vedtatt og innført. • Noe som mangler i den nåværende planen er den endrede situasjonen hvor myndighetene forventer mye av STL. • Er det mulig å lage en justert strategi uten å ta hele strategien opp igjen til diskusjon? <p>Steinar takket for tilbakemeldingene og presiserte at justeringen kan gjøres gjennom de årlige handlingsplanene som følger opp strategiplanen.</p> <p>Vedtak: Rådet drøftet saken og styret tar med seg innspillene i videre arbeid.</p>
<p>Sak 5: Runde rundt bordet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Den norske kirke: Skal ha et seminar om hegemonier og motkulturer.

- Human-Etisk Forbund: Har blitt godkjent som livssynssamfunn i den nye loven.
- Muslimske dialognettverk: Har hatt antisemittisme på agendaen og de har bl.a. vært på besøk til Auschwitz m. flere imamer. De har også diskutert hvordan man skal uttale seg om homofili. MDN arrangerer dialogkonferanse 23. januar og inviterer alle – invitasjon blir sendt via STL m. påmeldingsskjema.
- Buddhistforbundet: Har hatt tre år m. konfirmasjon denne høsten med god vekst i antall konfirmanter. De har startet opp en ungdomsgruppe. De har også startet opp en grønn gruppe, mao. en miljøgruppe. De sendte en representant til årets klimakonferanse, COP 27.
- Ahmadiyya: Har arrangert Religionenes dag. I oktober arrangerte de også Barnas dag. I november arrangerte de et seminar om profeten Muhammeds liv og lære. De har hatt suppekjøkken i Lillestrøm og skal ha suppekjøkken ved Nationalteatret og på Jernbanetorget.
- Oslo katolske bispedømme: Fokus på advent- og julehøytid. De beregnet at det vil komme ca. 60 000 ukrainere hvor så mye som 10 % katolikker. De jobber med å ha kapasitet til å ivareta dem. De merker også at det er økte kostnader.
- Sikhene: Sliter med parkering. Den parkeringen de har fått låne er borte nå. Kan ende med at færre kommer til Gurduaraen pga. parkeringsproblemer. De har to feiringer i desember som de markerer med både sorg og glede – to tilfeller av martyrdøm.
- Holistene: Feiret 20-årsjubileum med todagens konferanse. Forsøkte å feire holismens dag med fokus på fred. De har utviklet et fredsritual som kan ses på YouTube.
- Kristensamfunnet: Feiret hundreårsjubileum lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Utfordring: Kirken ligger på Frogner på et veldig attraktivt område for en rik utbygger. Utbygger ønsker å bygge et veldig stort kompleks med både leiligheter, kafeer o.l. der hvor de har begravelser o.l. Kristensamfunnet har klart å stanse byggeplanene to ganger, med hjelp av andre naboer, men utbyggeren har varslet at han «kommer sterkere tilbake». Kristensamfunnet ønsker å annonsere sine gudstjenester i Vårt Land og har fått hjelp av STLs generalsekretær til å ta opp saken. Har fått avslag. Det er en sorg for medlemmene fordi de føler at de ikke blir anerkjent som en del av det kristne fellesskapet.
- Norges Kristne Råd (v. Berit Hagen Agøy, representant i Den norske kirke): 14. desember er 30 år siden Norges Kristne Råd ble stiftet.
- Bahai: Avholder studier om bønn m.m. de kommende ukene. Situasjonen i Iran er dramatisk for bahaier. Minoritetsforfølgelsen av både kristne og bahaier har vært ille i flere år, og det har eskalert veldig i det siste.
- Norges Hindu Kultur Senter: Åpner nytt tempel 25. juni 2023. Alle er invitert.

	<ul style="list-style-type: none"> • Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige: I Drammen har vi vært opptatt av familier, spesielt m. barn, som ønsker en julefeiring som er ok og meningsfylt. En lokal organisasjon arrangerer julefeiringer m. gaver og hygge. Rettet mot dem som virkelig mangler noe. • Det mosaiske trossamfunn (v. Senaid Kobilica – leste fra notat): Om Fredning av kulturminner. Fredning av deportasjonsmonumentet ved Akershuskaia, «et sted for erindring» (stolene), ble markert den 24.11.22 samme dag som markeringen av Deportasjonen i Rådhuset. Mandag den 19. desember fra kl. 17-18 markerer DMT og Riksantikvaren fredningen av den jødiske gravlunden i Sofienbergparken. Alle er hjertelig velkomne til å delta i markeringen.
<p>Sak 6: Saker til informasjon</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Innspillsmøte for kulturfrivilligheten 13. desember (ble tatt innledningsvis før sak 1) <ul style="list-style-type: none"> ○ Den norske kirke og Bahai-samfunnet deltok fra STL. Anders fra sekretariatet holdt et innspill og koordinerte deltagelse fra STLs medlemssamfunn. ○ Anders redegjorde for rådet om møte og prosessen videre. Rådet får mer informasjon på e-post. • Innspillsmøte med Koronautvalget <ul style="list-style-type: none"> ○ Koronautvalget jobber med læringspunktene etter pandemien, der koronakommisjonen har jobbet med gransking av myndighetenes håndtering av pandemien. STL var invitert inn til møte med utvalget 8. desember. I møtet deltok de av våre medlemssamfunn som også satt i arbeidsgruppen for Covid19 i 2020-2022: Den norske kirke, Muslimske dialognettverk og Norges Kristne Råd, samt STLs generalsekretær Ingrid og seniorrådgiver Niels Fredrik. ○ Hovedfokus: Inkluderingen av tros- og livssynssamfunnene i fremtidig krisehåndtering/beredskap. ○ Det var urovekkende at heller ikke utvalget var kjent med vårt engasjement i og under korona, og heller ikke med Wiersholmrapporten eller vårt politiske arbeid i perioden. ○ Nå er STL på utvalgets radar og har gjort det tydelig at tros- og livssynssamfunnene er å regne med som del av den nasjonale beredskapen – både for vurdering og gjennomføring av tiltak. • Møte med Stortingspresidenten <ul style="list-style-type: none"> ○ STL møtte Stortingspresident Masud Garakhani 15. november, vedrørende vårt så vidt påbegynte arbeid «Dialog med skeive og trossamfunnene». Den norske kirke deltok med preses, Muslimske dialognettverk med styreleder og STL med generalsekretær og seniorrådgiver.

- Stortingspresidenten understreker at hans jobb er å sikre at menneskerettighetene skal gjelde for alle innbyggere i Norge. STLs oppgave er å sikre et livssynsåpent samfunn.
- Stortingspresidentene støtter STLs arbeid og ønsker å bidra, det er mulig for STL å bruke lagtingssalen for et møte – om det skulle bli aktuelt.
- Stortingspresidenten viste stor forståelse for at STL arbeider med tematikken i vårt tempo.
- Innspillsmøte med Abortutvalget 12. desember
 - Den norske kirke, Den katolske kirke, Human-Etisk Forbund, Buddhistforbundet og Muslimsk Dialognettverk deltok og ga innspill. Irene fra sekretariatet deltok.
 - Abortutvalget var interessert iblant annet refleksjoner rundt familie- og privatliv, kvinners frihet til å fatte beslutninger og fosterets rett til beskyttelse. Abortutvalget skal se på abortlovens bestemmelser, oppfølgingen av kvinner som tar abort og alternativer til dagens abortnemnder. Arbeidet skal resultere i en offentlig utredning (NOU), som skal være klar mot slutten av 2023.
- Innspillsmøte med Ekstremismekommisjonen
 - STL, Den norske kirke, Muslimsk Dialognettverk, Norges Kristne Råd, Det Mosaiske Trossamfund, Human-Etisk Forbund og Oslo katolske bispedømme deltok på dialogmøte med kommisjonssjefen. Målet var å få faglig input og statusrapport på forebygging av radikaliserings, samt ekstremistiske trusler på vårt felt.
- Møte i religions- og livssynslederforum
 - 1. desember på HL-senteret. Forumet startet med utdeling av oppmuntringsposer i Oslo. Tema for forumet var: 80 år siden deportasjonen, det norske holocaust, med en innlending av Joav Melchior.
- Kollokvium om antisemittisme
 - 1. desember på HL-senteret. Arrangert av STL i samarbeid med Drammen og omegn tros- og livssynsforum, Teologisk fakultet ved UiO og HL-senteret. Målgruppen var tros- og livssynsopplærere og andre i tilsvarende eller liknende funksjoner i tros- og livssynssamfunn.
- Årskonferanse
 - Tema: Er det en myte at religioner skaper krig?
 - Hovedforeleser er den amerikanske teologen William Cavanaugh, forfatter av boken «The Myth of Religious Violence». Fjorårets gjesteforeleser, Iselin Frydenlund, vender tilbake for å reflektere over utviklingen siden den gang.
- Styretur
 - Vellykket tur til Toronto 5.-11. september. Styret fikk møtt mange aktører på tros- og livssynsfeltet i Canada

og hadde verdifulle utvekslinger. STL er et mulig eksport-produkt.

- Livsglede for eldre
 - Prosjekt i 2023 hvor åndelig og eksistensiell omsorg er tema for Livsgledes nyhetsbrev. De har et nettverk med over 500 sykehjem, skoler og barnehager. Sekretariatet gir kontaktinformasjon til tros- og livssynssamfunn, bidrar med kunnskap om tematikken og stiller på podcast/seminar i regi av Livsglede.
- STLs TV-program «Mot og mening med Ingrid og Anne»
 - Første episode ligger ut på nett. Episode nr. 2 sendes 14. desember, klokken 21.30.
 - Det er et pilotprosjekt i 2022. STL søker tilskudd til 10 nye episoder i 2023.
- STL har ny hjemmeside: www.stl.no
 - Oppdateres løpende, satt av noe tid i januar. Hvis rådsrepresentantene ønsker andre bilder av seg på nettsiden og ser feil/mangler, meld ifra til kai@stl.no.
- Klimatoppmøtet
 - Interreligiøs klimanettverk sendte en liten delegasjon med representanter fra STL, Den norske kirke, Buddhistforbundet og Det mosaiske trossamfund.
- Statsforvalter, rapporteringsskjema
 - Niels Fredrik fra sekretariatet har hatt kontakt med statsforvalter. Styret har foreslått at statsforvalter inviteres inn på rådsmøtet 19. april 2023 slik at flere relevante saker kan tas opp.
- Gravferd
 - Alasdair i sekretariatet følger opp 2 gravferdsrelaterte saker for STL:
 - Sak om relokalisering av kister til hjemland som Det Mosaiske Trossamfund tok opp på rådsmøtet i juni 2022.
 - Møte med gravplassforeningen sammen med Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji og Sanatan Mandir Sabha om spredning av aske i vann.
- Nytt fra HL-styret
 - Bente Sandvig var ikke tilstede.
- Høytidskalender
 - Ble ferdigstilt 1. desember og er lagt ut på STL kanaler. Den legges ut på SubjectAid.no og sendes ut til kontakter i begynnelsen av 2023.

Løpende prosjekter:

- Prosjektet TID
 - Prosjektet avsluttes i 2022. Men det jobbes videre med tematikken negativ sosial kontroll både under «Å leve med tro og livssyn» kurs og LHBT+. STL fortsetter kontakt med hjelpekilden.

	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjektet BRO <ul style="list-style-type: none"> ○ I 2022 har prosjektet hatt fokus på Trondheim, Oslo og Bergen. 2023 er siste året av prosjektet. Byer i fokus da er Tromsø, Stavanger og muligens Sarpsborg. Prosjektet avsluttes med å utvikle en veileder. • Prosjektet «med tro på vaksine» <ul style="list-style-type: none"> ○ Ferdigstilles i år og rapporteres i januar 2023. • LHBTQI+prosjekt <ul style="list-style-type: none"> ○ Forarbeidet med Jan Bjarne Sødal fortsetter. Møtedatoer er satt for 2023 og representanter fra STLs medlemssamfunn er invitert inn. ○ Viktig for oss å sikre en jevnbyrdig dialog og at dette kan være starten på et arbeid sentralt og i lokale dialoggrupper. • Rekruttering ungdom <ul style="list-style-type: none"> ○ Andre av tre planlagte seminar ble gjennomført i november på Utøya. 2023 er siste året av STLs rekrutteringsprosjekt. • Sårbare grupper-bevilgning <ul style="list-style-type: none"> ○ Restmidler er blitt distribuert ut til noen lokale dialoggrupper; STL Grenland, STL Stavanger og Drammen og omegn tros- og livssynsforum (DOTL), samt Arena for Unge Hinduer og Buddhistforbundet. ○ Det skal også lages video-klipp fra Mangfoldsfesten • Desember-aksjonen <ul style="list-style-type: none"> ○ Religions- og livssynslederne delte 1. desember ut gaveposer til osloborgere som en oppmuntring i førjulstiden. Aksjonen var starten på STLs desemberprosjekt gjennom ekstra tilskudd fra regjeringen. ○ Drammen og omegn tros- og livssynsforum (DOTL), Forum for tro og livssyn Kristiansand (FTL) og STL Bergen får kr. 500 000,- hver til å dele ut matkasser/gavekort på matbutikk osv. til vanskeligstilte familier i desember. • Lokale dialoggrupper <ul style="list-style-type: none"> ○ Drammen og omegn tros- og livssynsforum (DOTL), Forum for tro og livssyn Kristiansand (FTL) og Bærum Tros- og Livssynsforum (BTL) møttes til julebord med Alasdair fra sekretariatet. ○ Får en ny lokal dialoggruppe: STL Haugalandet som blir dialoggruppe nr. 16. <p>Liste over gjennomførte møter og aktiviteter var vedlagt.</p>
<p>Sak 7: Eventuelt</p>	<p>Ingen saker ble meldt til eventuelt.</p>

Tilstede

Rådet

Ahmadiyya Muslim Jamaat Norge:	Shahid Kahloon (kom til sak 2)
Bahá'í-samfunnet:	Elnaz Zabihyan (kom til sak 2)
Buddhistforbundet:	Egil Lothe
Den katolske kirke:	Hans Rossiné
Den norske kirke:	Steinar Ims, Berit Hagen Agøy og Amanda Anvar
Gurduara Sri Guru Nanak Dev Ji:	Gurmail Singh Bains
Holistisk Forbund:	Patrik Swanström
Human-Etisk Forbund:	Lars Petter Helgestad (stand-in)
Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige:	Øystein Amundsen
Kristensamfunnet	Kristine Høiland
Muslimsk Dialognettverk:	Senaid Kobilica, Faruk Terzic (kom til sak 2)
Norges Hindu Kultur Senter:	Kuddhithamby Vamatevan (kom til sak 2)

Ikke tilstede:

Det Mosaiske Trossamfund
Norges Kristne Råd
Sanatan Mandir Sabha

Sekretariatet

Niels Fredrik Skarre
Hans Olav Arnesen
Alasdair McLellan
Djamel Selhi
Kai Erik Westergaard
Irene Incerti-Théry (dro tidlig)
Anders Garbom Bjørklund (dro tidlig)

Gjest

Inger Margrethe Tallaksen, inntil nylig koordinator for religion i lærerutdanningene på UiA